

Sisäasiainministeriö

SISÄASIAINMINISTERIÖ

13.09.2013

INRIKESMINISTERIET

Lausuntopyyntö SM023:00/2012, 28.6.2013

**Puolustusministeriön lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi
esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta**

Sisäasiainministeriö on viiteasiakirjalla pyytänyt puolustusministeriön lausuntoa otsikkoasiassa. Puolustusministeriö on pyytänyt asiassa lausunnon pääesikunnalta. Puolustusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan:

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa (HE 30/2013 vp). Ehdotetun 2 §:n perusteella puolustusvoimien rikostorjuntaan sovelletaan yleislakeina poliisilain (872/2011), esitutkintalain (805/2011) ja pakkokeinolain (806/2011) sekä muun lain säännöksiä rikosten ennalta estämisestä, paljastamisesta ja selvittämisestä. Ehdotetun 128 §:n mukaan salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytön järjestämisessä ja valvonnassa sekä toimenpiteiden kirjaamisessa ja valvontaa varten annettavissa selvityksissä noudatetaan, mitä pakkokeinossa ja poliisilaissa sekä niiden nojalla säädetään.

Puolustusministeriö esittää harkittavaksi, tulisiko asetusluonnoksen 1 luvun 2 §:ään, jossa säädettäisiin kuulustelupöytäkirjan merkinnöistä, lisätä velvollisuus merkitä tieto siitä, mikäli tutkinnanjohtaja tekee asiassa esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 6 §:n mukaisen ilmoituksen esitutkinnan aloittamisesta. Kyseisen säännöksen mukaan tutkinnanjohtajan on ilmoitettava esitutkinnan aloittamisesta rikoslain 40 luvun 11 §:n 1 kohdassa tarkoitetun virkamiehen esimiehelle mahdollisia virkamiesoikeudellisia toimenpiteitä varten, jos virkamiehestä epäillään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Tutkinnanjohtajalla on oikeus ilmoittaa myös muun virkamiehen tekemäksi epäillyn muun rikoksen esitutkinnan aloittamisesta, jos tutkittavana oleva rikos on sellainen, että sillä voidaan olettaa olevan merkitystä virkatehtävien suorittamisen kannalta.

Lisäksi tuomioistuimen, joka on tuominnut valtion virkamiehen tai kunnallisen viranhaltijan rikoksesta, on tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuksistaan annetun lain (373/2010) 2 §:n 1 momentin perusteella ilmoitettava ratkaisustaan lähettämällä siitä jäljennös sille viranomaiselle, jonka alainen virkamies tai viranhaltija on. Tuomioistuimen on lähetettävä edellä tarkoitetusta ratkaisusta jäljennös myös oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle samoin kuin ratkaisusta, jolla virkamiehestä tai viranhaltijaa koskeva syyte on hylätty. Puolustusvoimien kokemuksen mukaan käytäntö on osoittanut, että tuomioistuimet ilmoittavat ratkaisuksistaan harvoin. Osasy sille voi olla se, että tuomioistuin ei tiedä vastaajan virkamiesasemasta erityisesti silloin kun rikosasia käsitellään kirjallisessa menettelyssä. Koska virkamiesten saamat rikostuomiot saattavat johtaa virkamiesoikeudellisiin toimenpiteisiin, olisi virkamiesten yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta tärkeää, että viranomainen saisi virkamiehiä tai vi-

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/
Palojärvi

ranhaltijoita koskevista tuomioistuimen ratkaisuksista tiedon. Esitutkintapöytäkirjaan merkitty tieto esitutkintalain 3 luvun 6 §:n mukaisesta ilmoituksesta ja rikoksesta epäillyn virkamies- tai viranhaltija-asemasta edesauttaisi sitä, että tieto välittyisi syyttäjälle ja tuomioistuimelle.

Puolustusministeriö pitää myös tärkeänä esittää harkittavaksi, että asetuksen 21 §:n mukaiseen sisäasiainministeriön asettamaan salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöä seuraavaan ryhmään olisi kutsuttu jäsenenä mukaan myös puolustusvoimien edustaja. Ehdotetun säännöksen luettelon perusteella ryhmässä olisi edustus muista esitutkintaviranomaisista kuin puolustusvoimista, sekä syyttäjä- ja tuomioistuinlaitoksesta. Puolustusvoimat toimii sotilasrikosten esitutkintaviranomaisena, minkä puolustusvoimilla on sotilaallisen maanpuolustuksen alla Suomeen kohdistuvan tiedustelutoiminnan ja sotilaallisen tarkoitusta vaarantavan toimintaan liittyvien rikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa rinnakkainen toimivalta suojelupoliisin toimivallan kanssa. Näissä puolustusvoimien rikostorjunnan tehtävissä puolustusvoimilla on oikeus myös tiettyjen salaisten pakkokeinojen ja tiedonhankintakeinojen käyttämiseen. Esitys laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa korostaa poliisin kanssa tehtävää yhteistoimintaa ja sinne on luotu yhteistoimintamuotoja myös salaisten pakkokeinojen ja -tiedonhankintakeinojen käytön näkökulmasta tehtävän suoritukseksi joko osittain, tietyn toimivaltuuden käytön osalta tai laajemmin yhteistoiminnassa poliisin kanssa. Esityksessä puolustusvoimille tulee myös uutena ilmoitusvelvollisuus poliisille salaisten pakko- ja tiedonhankintakeinojen käyttämisestä. Lisäksi poliisille esitetään uutena otto-oikeutta pääesikunnan toteuttamaan esitutkintaan tai puolustusvoimien rikosten ennalta estämisen ja paljastamisen piirissä olevaan asiaan. Valvonta korostuu esityksessä nykysäätelystä; yhtenä esimerkkinä valvonnasta voidaan mainita puolustusministeriön kertomus eduskunnan oikeusasiamiehelle salaisten pakkokeinojen ja -tiedonhankintakeinojen käytöstä, suojaamisen käytöstä ja valvonnasta. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan puolustusvoimien rikostorjunnan tehtävät ovat tältä osin siinä määrin yhtenevät muihin ryhmässä edustettuina oleviin tahoihin, että mukana olo ryhmässä edistäisi ja turvaisi esitutkinta- ja rikostorjuntaviranomaisten välisten yhtenäisten käytäntöjen luomista.

Kansliapäällikkö

Arto Rätty

Hallitusneuvos,
lainsäädäntöjohtajana

Hanna Nordström

Liitteet

Jakelu Sisäasiainministeriö
Marko Meriniemi, sisäasiainministeriö

Tiedoksi PLM ROHE
Pääesikunta